

LAVOTTA ÉS ERKEL EMLÉKÉNEK MEGŐRZÉSÉBEN

Szerencsésnek és egyben különösnek is mondható a magyar zenei romantika két csillagának – a verbunkos zenei stílus kialakítójának, valamint felvirágoztatójának – állása, amikor 1989-ben, egymástól mintegy 200 km távolságban lévő városokban ügyszerető szakemberek, lelkes lokálpatrióták szegletkövet raktak le: Gyulán Erkel Ferencnek, Sátoraljaújhelyen Lavotta Jánosnak. Erkel szülővárosában Dr. Bónis Ferenc zenetörténész elnökletével egyesület jött létre, Zemplén fővárosában az állami zeneiskola igazgatójának kezdeményezésére ugyanekkor vette fel a Tállyán nyugvó verbunkos-szerző, hegedűvirtuóz, a magyar színjátszás első karmestere, házitanító nevét, jött létre a Lavotta János Kamarazenekar, valamint a szervezeti háttérrel biztosító Lavotta Alapítvány. A két, addig egymástól külön futó kezdeményezés a millennium évében egy váratlan telefonhívással egyszer csak összekapcsolódott: Bónis Ferenc vagyok... Véleményt kért, az Erkel Ferenc Társaság kezdeményezésére Tállyán, Lavotta utolsó tartózkodási

Az első előadás 2001-ben

Dombormű avatása, Bónis Ferenc balján az alkotó, Kiss György

találkozásunk elnök úrral, valamint D. Nagy Andrással. A sikeres egyeztetések után 2001-ben felkérést kapott a Lavotta János Kamarazenekar, hogy a dombormű ünnepélyes leleplezése alkalmával Lavotta-darabok megszólaltatásával az együttes működjön közre. Elnök úr tudomást szerzett a Zemplénben kibontakozó Lavotta-mozgalom addigi eredményeiről, és hasznosnak vélte, hogy mindezekről a legendás Erkel-konferenciák egyikén beszámoljak. A két társaság kapcsolatát bizonyára erősítette az egyesület tagjainak zempléni kirándulása, s ez alatt módjuk volt verbunkos hangversenyt hallgatni a Lavotta János Kamarazenekar előadásában, felkeresték Kazinczy Ferenc sírját Széphalmon, valamint ellátogattak a Lavotta- emlékek – no meg egy tokaj-hegyaljai pince – megtekintésére,

helyét jelölő, Kiss György alkotta rézdombormű elhelyezésében. Az Erkel Ferenc Társaság, valamint elnöke részéről igazán nemes, önzetlen, patrióta gondolat volt, amit a zempléni zeneszeretők hálás szívvel fogadtak. Azt a patikát kereste professzor úr, ahol az életrajzi források szerint a verbunkos-szerző végórát élte. A részletek megbeszélésére a fővárosban volt első

Kazinczy Ferenc sírjánál Széphalmon

Lavotta János Kamarazenekar a gyulai Városháza dísztermében, vezényel Molnár Pál

hangverseny programját¹ 2005. március 15-én a Lavotta János Kamarazenekar játszotta. A pompásan sikerült hangverseny felvételét a zenei szerkesztőség a kamarazenekar

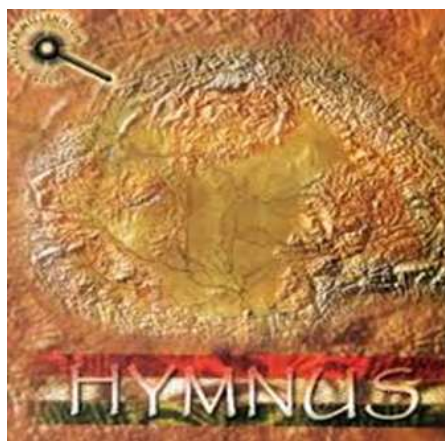
rendelkezésére bocsájtotta, amely a 4. CD-je az együttes Magyar Verbunkos Zene-sorozatának. Az Erkel-konferenciákkal párhuzamosan – Bónis Ferenc professzori mentorálásával, valamint aktív részvételével – Sátoraljaújhelyen, Széphalmon, Tállyán már korábban is rendeztünk zenetudományi tanácskozásokat, ezek az alkalmak azonban elnök úr mandátumának lejártával természetes módon intenzívebbé váltak. Ebben szerepük volt az egyre sűrűsödő – Farkas Ferencre, Kodály Zoltánra, Lavotta Jánosra, Mosonyi Mihályra emlékező – kerek évfordulóknak, továbbá konferenciával köszöntöttük a Széchenyi-díjas zenetudóst 75., 80., valamint 85. születésnapja alkalmából.

Az Erkel Ferenc Társasággal való kapcsolat folytonosságát garantálta a tisztújítás során megválasztott Somogyváry Ákos karnagy úr is, akit – hol máshol, mint az Erkel-konferenciákról – már korábban megismertem. Azon melegében két millenniumi CD-lemez – a Szent Alberik Kórus és a MÁV Szimfonikus Zenekar HYMNUS

Tállyára. A 2012-ig tartó elnöksége idején így lettem állandó meghívottként a zempléni Lavotta-kutatás hírvivője, a „magyar Orpheus” muzsikájának megszólaltatója Gyulán. Míg élek, hálás leszek azért a bizalomért, amely egyebek mellett abban is megnyilvánult, hogy a Bartók Rádió helyszíni közvetítésével megrendezett XVI. Történelmi

rendelkezésére bocsájtotta, amely a 4. CD-je az együttes Magyar Verbunkos Zene-sorozatának.

Az Erkel-konferenciákkal párhuzamosan – Bónis Ferenc professzori mentorálásával, valamint aktív részvételével – Sátoraljaújhelyen, Széphalmon, Tállyán már korábban is rendeztünk zenetudományi tanácskozásokat, ezek az alkalmak azonban elnök úr mandátumának lejártával természetes módon intenzívebbé váltak. Ebben szerepük volt az egyre sűrűsödő – Farkas Ferencre, Kodály Zoltánra, Lavotta Jánosra, Mosonyi

¹ Lavotta János: Homoródi nóta (Lassú magyar)

Csermák Antal: Hat magyar tánc – 1.Andante, 2.Con Verbunk, 3.Verbunk, 4.Con Verbunk, 5.Andante, 6. Cantabile Adagio.

Mosonyi Mihály: Zongoraverseny – Kassai István

Farkas Ferenc: Régi magyar táncok

Weiner Leo: Divertimento Op.20 – 1.Jó alapos csárdás, 2.Rókatánc, 3.Marosszéki keringős, 4.Verbunkos, 5.Csúrdöngölő

Raadás: Müller-Allaga: Damjanich induló

Karmester: Molnár Pál

felvétele, valamint a Lavotta János Kamarazenekar kiadványa – cserélt így gazdát. A pályázati Himnuszok közzé tételével elnök úr ország-világ előtt bizonyította, hogy szépapjának méltó örököse.

A magyar romantika korában nemzeti jelképpé vált verbunkos zenei stílus, a két zeneszerző életművének gondozása, műveiknek népszerűsítése továbbra is olyan kapocs Gyula és Sátoraljaújhely között, amely az együttműködést élővé, hasznossá teszi. Ily módon valósult meg Lavotta hegedűduóinak bemutatója 2017-ben, pár nappal Erkel Ferenc születésnapja után, amelynek Dézsi János igazgató úr volt házigazdája a Mogyoróssy János Városi Könyvtárban.

A halálának bicentenáriuma alkalmából meghirdetett Lavotta Emlékév² rendezvényeinek egyik kiemelt helyszíne volt Erkel Ferenc szülővárosa, Gyula. Somogyváry Ákos, az idén a megalakulásának 30. évét

Szabó Márta és Dombóvári János

számláló Erkel Ferenc Társaság elnöke csokorba szedte a jubileumokat: a Himnusz zeneköltője születésének 210., Lavotta és Mosonyi halálának 200., illetve 150., valamint a Lavotta János Kamarazenekar megalakulásának 30. esztendejét. Mindezeket a Társaság és Gyula Város Önkormányzata még március 15-én egy Mosonyi-Lavotta hangversennyel tervezte megünnepelni. A világvárvány miatt tavaszról november 7-ére, Erkel születésnapjára halasztott hangverseny programjában Lavotta-verbunkosok mellett Mosonyi zongoraversenye szerepelt a szolista Kassai István Liszt-, Weiner- és Lavotta-díjas művész, valamint a Lavotta János Kamarazenekart vezénylő Csányi Valéria közreműködésével. Először azonban a versenymű szolista betegezett meg, – így maradt a tisztán Lavotta-művekből álló koncert programja –, majd pedig a kamarazenekar tagjai közül jeleztek bizonytalan tüneteket s adtak hangot a gyulai utazással kapcsolatos aggodalmaiknak...

A hangverseny Lavotta-műsora ennek ellenére alig módosult, mert a szíves meghívásból adódó zenei feladatokat egyszerűen, kedves partneremmel, Novák-Tóth Györgyi hegedűtanárral teljesítettük. A gazdag programot – a felújított Erkel tér átadása, könyvbemutató a Városháza

² Fővédnök: FEKETE PÉTER kultúráért felelős államtitkár

VASHEGYI GYÖRGY, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke

Program: KASSAI ISTVÁN Liszt Ferenc-díjas zongoraművész hangversenye (01.19.)

XVIII. LAVOTTA NAPOK (03.08-11.)

- Verbunkos kamarazenei est a Városháza dísztermében
 - Kossuth Lajos azt üzente – Lukin László népdaléneklési verseny
 - Regionális verbunkos négykezes verseny
 - Kodály Zoltán nyomában Budapesten – Ittészné Kövendi Kata könyvbemutatója a Városi Könyvtárban
- JÁTÉK & MUZSIKA 8x6 PERCBEN a világhálón (03.31. – 05.31.)

Augusztus 19. A MAGYAR ZENE TRIANONI SÍPJA –

Lavotta János Kamarazenekar hangversenye az ÖSSZETARTOZÁS 100 jegyében

MAGYAR ZENETÖRTÉNETI KÉRDÉSEK. LAVOTTÁN INNEN ÉS TÚL... Zenetudományi konferencia

- Október 2-án: 09:30-18:00 Sátoraljaújhely, Városháza díszterme
- Október 3-án: 10:00-14:00 a konferencia folytatása Tállyán, koszorúzás

LAVOTTA JÁNOS 200 – MAGYAR VERBUNKOS ZENE LAVOTTA JÁNOSTÓL (1764-1820)

Magyar Verbunkos Zene CD-sorozat 11. felvételének elkészítése

LAVOTTÁTÓL KODÁLYIG. Zempléni konferenciák a verbunkos zenéről (1990–2020)

A tanulmánykötet 2021-ben jelenik meg.

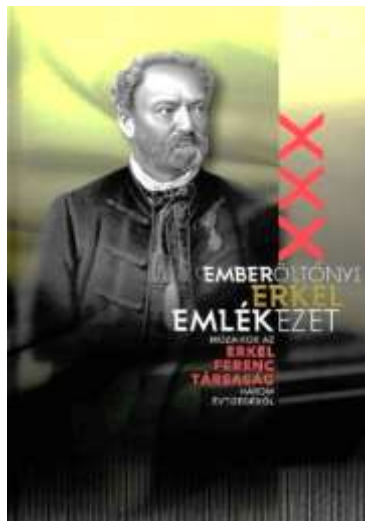
dísztermében – Lavotta hegedűduóinak előadása zárta. A megszólaltatott darabok: a Szigetvár ostroma kéthegeđűs átiratában az Ima, Végbúcsú, Tanácskozás tételek, Lassú Magyar (Homoródi), valamint a Duetto Hungarica-sorozat két verbunkosa – a jelenlévő városvezetők szerint is – méltó zárása volt az Erkel Ferencről szóló megemlékezésnek, különösen annak fényében, hogy a rendkívüli körülmények ellenére valamennyi program megvalósult. Hisszük, hogy

Somogyváry Ákos, Dombóvári János, Novák-Tóth Györgyi

ezekkel a jubileumokkal Gyula és Sátoraljaújhely mintegy két évtizedes zenei kapcsolata, Erkel és Lavotta, továbbá az emléküket híven ápoló Erkel Ferenc Társaság, valamint a Lavotta János Kamarazenekar együttműködése révén tovább mélyült, gazdagodott.

Emlékező gondolataim elején, Gyulán és Sátoraljaújhelyen két nagyszerű, jövőbe mutató kezdeményezés egyidejűségét említettem fel, s ebből következik az a jubileum is, ahol három évtizede a szent ügyek jelenleg is tartanak. Az emberöltőnyi idő arra volt elegendő, hogy létre jöjjenek szervezeteink, kialakuljanak országos hatású programjaink, amelyeken keresztül növekedhessen Erkel és Lavotta ismerőinek, tisztelőinek köre, valamint nemzeti zenéjüknek újabbnál újabb híveket szerezzünk. Megerősíthetnek bennünket Hubay Jenőnek, Lavotta halálának centenáriumára írt sorai: „*Ha Lavotta a magyar zenét nem vitte volna egy jó nagy lépéssel előre, úgy később a Bánkban sem íródott volna. Erkel Ferenc ismerte Lavotta zenéjét. A nagy magyar zeneszerző műveiben nem egyszer felragyog, felcsillog egy-egy Lavotta-*

dallam vagy motívum, persze nagyszerű kidolgozásban, fényes hangszereléssel. Utalok a Bánkban 2-ik felvonásának Tiborc és Bánk közötti jelenetére.”³

Kellő szerénységgel állíthatom, minden okunk megvan a jó lelkiismeretű ünneplésre. Azonban akkor teszünk hasznosan, ha a jubileumot és az ezt követő évtizedeket is állandóan gyarapodó tartalommal töltjük meg. Ezért köszöntés gyanánt azt kívánom, hogy akár zeneművészként, vagy bármilyen tisztség betöltőjeként, de egyszerű tagként, támogatóként is találja meg mindenki azt a számára elvégezhető feladatot, amellyel egy közösséget szolgálva a zenekultúrán keresztül juthat lelki és szellemi táplálékhoz, s önmagát, ezáltal pedig a nemzetet gazdagíthatja. Lavotta és Erkel zenéjének hallgatása közben jó, ha tudjuk, hogy a verbunkos muzsika „*segít magyarrá lenni, segít magyarnak maradni, segít Európában helytállani.*”⁴

Dombóvári János

³ Lavotta János halálának századik évfordulójára. Összeállította Markó Miklós. Franklin Társulat, 1920. 14

⁴ Szabolcsi Bence: A magyar zenetörténet kézikönyve. Zeneműkiadó, Bp. 1955. 41

